

Motion till riksdagen 2025/26:4124

av Åsa Westlund m.fl. (S)

med anledning av prop.2025/26:238 Ny myndighet för miljöprövning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av materiella reformer för att uppnå snabbare och mer förutsägbara tillståndsprocesser och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ordnad övergång för att säkerställa att förslagen inte leder till förlängda handläggningstider eller minskat tempo i omställningen, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa kompetensförsörjningen, särskilt i samband med övergången till den nya myndigheten, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den nya miljöprövningsmyndigheten bör organiseras så att en regional närvaro säkerställs och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de angivna tillkännagivandena om myndigheternas roll i tillståndsprocesser inte bör anses slutbehandlade och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

För att öka takten i den gröna omställningen och stärka Sveriges konkurrenskraft såväl som motståndskraft krävs snabbare och mer förutsägbara tillståndsprocesser. Miljöprövningen behöver bli enklare och mer effektiv, samtidigt som ett högt miljöskydd bibehålls. Mot denna bakgrund ser vi att en ny samlad prövningsmyndighet, rätt utformad, kan bidra till en mer enhetlig och förutsägbar process oavsett var i landet en verksamhet bedrivs. En sådan ordning kan vidare bidra till en mer samlad styrning och uppföljning av tillståndsprocesserna. Samtidigt finns det flera frågor som regeringen behöver ta ansvar för och hantera för att reformen ska få avsedd effekt. Om dessa inte hanteras finns en påtaglig risk att reformen inte uppfyller sitt syfte, utan i stället får motsatt effekt. De vägval som görs nu kommer att vara avgörande för hur väl reformen fungerar framöver.

Materiella förändringar krävs

En ny myndighetsstruktur löser inte i sig de grundläggande utmaningarna i tillståndsprocesserna. Även om en samlad prövning kan bidra till ökad enhetlighet kvarstår problemen så länge det materiella regelverket inte förändras. En organisatorisk förändring är inte en lösning på de svåra avvägningar mellan motstående intressen som det ytterst ankommer på regeringen att göra. För att uppnå kortare handläggningstider och ökad förutsägbarhet krävs därför konkreta materiella reformer parallellt med den organisatoriska förändringen. Det är avgörande att se till helheten om tillståndsprocesserna ska förbättras på riktigt. Regeringen har i detta avseende inte gjort tillräckligt under mandatperioden. Det finns flera färdigutredda reformer som kan bidra till snabbare och mer effektiva processer och som regeringen kan genomföra redan nu. Vi socialdemokrater har länge drivit på för sådana åtgärder, däribland reella ändringstillstånd som huvudregel, ett tidigarelagt kommunalt ställningstagande i vindkraftsprocesser samt en tydligare ordning för havsbaserad vindkraft.

Risk för minskat tempo i omställningen

Regeringen bedömer att reformen på sikt leder till en mer effektiv och förutsägbar process, men konstaterar samtidigt att förändringen under en övergångsperiod kan innebära längre handläggningstider. Det är av stor vikt att denna risk hanteras för att minimera fördröjningar i ett läge där investeringar behöver komma på plats snabbt. En

utdragen övergång riskerar att bromsa investeringar och takten i industrins omställning. Regeringen bör därför säkerställa en ordnad process där genomförandet sker så smidigt som möjligt och där perioden med parallella system begränsas. Mot bakgrund av reformens omfattning är det viktigt att den utvärderas löpande och att det finns beredskap att vidta ytterligare åtgärder, inklusive nödvändiga författningsändringar. Vi socialdemokrater vill även understryka att de största tidsvinsterna kan göras i förarbetet, innan ansökan lämnas in. Eftersom kompletteringsfasen ofta är tidskrävande, inte sällan på grund av brister i ansökan, är det centralt att stärka samrådsförfarandet genom en tydligare medverkan från prövningsmyndigheten i samrådsfasen.

Kompetensförsörjning och länsstyrelsernas roll

Det är avgörande att rätt kompetens kan säkras långsiktigt i den nya myndigheten. Om kompetensförsörjningen brister finns en påtaglig risk att reformen får motsatt effekt och leder till längre handläggningstider. Det bör samtidigt understrykas att kompetensutmaningar redan i dag är påtagliga och att det rapporteras om att kompetens lämnar länsstyrelserna till följd av reformen. Inom ramen för uppdraget att inrätta den nya myndigheten bör regeringen säkerställa att nödvändiga åtgärder skyndsamt vidtas för att kompetens behålls och utvecklas under övergången. De fackliga parterna har också en viktig roll i detta arbete. Regeringen behöver vidare säkerställa att tillräckliga resurser tillförs över tid. Det gäller både den nya myndigheten och länsstyrelserna, som även fortsättningsvis kommer att ha viktiga uppgifter i tillståndsprocesserna.

Lokal och regional förankring

För att reformen ska få avsedd effekt krävs att den nya myndigheten ges en organisation som tillvaratar befintlig kunskap om lokala och regionala förutsättningar. Den lokala och regionala förankringen är central i miljöprövningen och bidrar till kvalitet i besluten. Regeringen har hittills meddelat att myndighetens säte ska vara i Stockholm, utan besked om hur verksamhet på flera orter i landet kan säkerställas. Det är därför angeläget att den fortsatta organiseringen säkerställer en regional närvaro, exempelvis genom regionala kontor.

Tidigare tillkännagivanden

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som näringsutskottet anför om myndigheternas roll vid tillståndsprocesser (bet. 2022/23:NU13 punkt 5, rskr.

2022/23:160). Av tillkännagivandet följer att det behöver bli tydligare i vilket skede olika delar av prövningen ska genomföras och att kontakter mellan företag och myndigheter behöver förenklas och arbets sättet bli mer lösningsorienterat. Vidare följer att myndigheter bör arbeta mer rådgivande och lösningsorienterat än tidigare (bet. 2022/23:NU13 s. 15). Vi bedömer att dessa frågor fortsatt är relevanta och att tillkännagivandena därför inte bör anses vara slutbehandlade.

Åsa Westlund (S)

Sofia Skönnbrink (S)

Tomas Kronståhl (S)

Johan Löfstrand (S)

Malin Larsson (S)

Jytte Guteland (S)

Aida Birinxhiku (S)